Valiokunnan lausunto YmVL 9/2017 vp– U 32/2017 vp

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (Montrealin pöytäkirjan muutoksen hyväksyminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (Montrealin pöytäkirjan muutoksen hyväksyminen) (U 32/2017 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Eeva Nurmi, ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksen tavoitteena on hyväksyä otsonikerrosta heikentävistä aineista tehdyn Montrealin pöytäkirjan muuttamista koskeva Kigalissa hyväksytty sopimus Euroopan unionin osalta. Sopimus täydentää YK:n ilmastonmuutosta koskevan puitesopimuksen alaista Pariisin ilmastosopimusta, joka koskee kasvihuonekaasujen päästöjä ja raportointia.

Muutoksella lisättiin fluorihiilivedyt eli HFC-yhdisteet pöytäkirjan soveltamisalaan. Tavoitteena on vähentää HFC-yhdisteiden päästöjä säätelemällä yhdisteiden tuotantoa ja kulutusta. HFC-yhdisteitä käytetään mm. kylmä- ja ilmastointilaitteissa, ponneaineina, muovien vaahdotuksessa ja palontorjuntalaitteistoissa. Niillä on korvattu otsonikerrokselle haitallisia Montrealin pöytäkirjalla kiellettyjä aineita. HFC-yhdisteet eivät ole haitallisia otsonikerrokselle, mutta ne ovat hyvin voimakkaita kasvihuonekaasuja. HFC-yhdisteiden käytön säätely on tullut mahdolliseksi, koska korvaavia aineita ja teknologioita alkaa olla käytettävissä useimpiin käyttötarkoituksiin.

Sopimuksella HFC-yhdisteiden tuotantoa ja käyttöä vähennetään maailmanlaajuisesti asteittain. Osapuolten on vähennettävä HFC-yhdisteiden tuotantoa ja kulutusta laskennallisesta perustasosta vaiheittain ja tietyssä aikataulussa.

Valmis
5.0

Sopimuksen 2J artikla sisältää muita kuin pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettuja maita eli teollisuusmaita koskevat valvontatoimet, jotka koskevat HFC-yhdisteitä. Tuotantoa ja kulutusta vähennetään asteittain siten, että vuonna 2036 se on enintään 15 % vuosien 2011—2013 perustasosta.

Sopimuksella on pöytäkirjan 5 artiklaan lisätty HFC-yhdisteitä koskevat valvontatoimet sopimuksen 5 artiklassa tarkoitetuille maille eli kehitysmaille. Kehitysmaat on jaettu kahteen ryhmään, joissa kunnianhimon taso on erilainen. Ensimmäisessä ryhmässä tuotanto ja kulutus jäädytetään vuonna 2014 ja asteittainen vähennys tehdään vuoteen 2045 mennessä 20 prosenttiin perustasosta. Toisessa ryhmässä jäädytys tapahtuu 2028 ja asteittain vähentäminen 15 prosenttiin perustasosta tehdään vuoteen 2047 mennessä.

Sopimuksen 4 artiklan mukaan HFC-yhdisteiden kauppa kielletään muiden kuin sopimuksen ratifioineiden osapuolien kanssa. HFC-yhdisteiden tuonille ja viennille perustettavasta lisensointijärjestelmästä määrätään 4B artiklassa. Pöytäkirjan 10 artikla koskee rahoitusjärjestelmää. Sopimuksella artiklaa on täydennetty. Jos osapuoli hyödyntää muista lähteistä kuin Monenkeskisestä otsonirahastosta (jäljempänä *MLF*) saatavaa rahoitusta Montrealin pöytäkirjan velvoitteiden aiheuttamien lisäkustannusten kattamiseksi, se ei saa samaa tarkoituksen rahoitusta MLF:stä.

Sopimuksella pöytäkirjaan lisätään liite F, joka sisältää luettelon HFC-yhdisteistä, joita pöytäkirja koskee. Tuotannon ja kulutuksen rajoitukset koskevat yhteensä 18 ryhmässä I lueteltua yhdistettä.

Useimmat sopimuksen velvoitteista sisältyvät jo unionin lainsäädäntöön. Fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun asetuksen (EY) N:o 517/2014 (jäljempänä *F-kaasuasetus*) antamisen myötä EU toteutti toimia HFC-yhdisteistä luopumiseksi asteittain, mistä määrätään nyt Montrealin pöytäkirjassa. Asteittainen luopuminen aloitettiin vuonna 2015 jäädyttämällä taso ennalleen, minkä jälkeen aloitettiin ensimmäinen vähennysvaihe vuonna 2016. F-kaasuasetuksen mukaisesti EU noudattaa Montrealin pöytäkirjan mukaisia velvoitteita vuoteen 2030 asti, jolloin voimassa olevan asetuksen mukainen viimeinen vähennysvaihe alkaa. Vuoden 2030 jälkeinen vähennysaikataulu määritetään vuonna 2022 aloitettavan asetuksen (EU) N:o 517/2014 21 artiklan 2 kohdan mukaisen uudelleentarkastelun perusteella.

Sopimuksen rahoitusta koskevat määräykset kuuluvat kansalliseen toimivaltaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää sopimuksen hyväksymistä tärkeänä. Valtioneuvosto kannattaa sitä, että hyväksytään komission ehdotus neuvoston päätökseksi sopimuksen tekemisestä unionin puolesta. Fluorattujen kasvihuonekaasujen valtioiden rajat ylittävät vaikutukset edellyttävät maailmanlaajuisia toimia. Valtioneuvosto pitää komission ehdottamaa oikeusperustaa asianmukaisena.

Valiokunnan lausunto YmVL 9/2017 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää tärkeänä Montrealin pöytäkirjan Kigalin muutoksen hyväksymistä EU:n puolesta. Montrealin pöytäkirjalla toteutetun CFC-kaasujen käytön maailmanlaajuisen vähentämisen ansiosta otsonikato on pysäytetty ja otsonikerros on alkanut palautua. Otsonikerroksen on arvioitu palautuvan ennalleen vuosisadan puoleenväliin mennessä. Otsonikerrosta heikentävien aineiden kulutus on vähentynyt maailmanlaajuisesti 98 % vuodesta 1987, ja haitallisimpien aineiden käytöstä on teollisuusmaissa pääosin luovuttu kokonaan. Valiokunta korostaa, että Montrealin sopimus on ensimmäinen kansainvälinen ympäristösopimus, jonka kaikki maailman maat ovat ratifioineet, ja onnistunut esimerkki menestyksellisestä kansainvälisestä ympäristöyhteistyöstä.

Pöytäkirjan muutoksella toteutettavat HFC-aineiden päästövähennykset muodostavat merkittävimmän yksittäisen, nopeasti toteutettavissa olevan toimenpiteen Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. HFC-aineet ovat otsonikerrokselle haitattomia, mutta hyvin voimakkaita kasvihuonekaasuja. Sen vuoksi HFC-yhdisteiden päästövähennykset lasketaan osaksi kunkin maan ilmastosopimukseen perustuvia päästövähennysvelvoitteita. Maailmanlaajuisesti päästöjä arvioidaan voitavan vähentää näin jopa 70 GT vuoteen 2050 mennessä.

Valiokunta toteaa, että pöytäkirjan muutoksesta ei aiheudu lisäkustannuksia, sillä EU:ssa on jo voimassa pöytäkirjaa tiukemmat rajoitukset. Cleantech-sektorille sääntely avaa uusia markkinoita, kun innovatiivisten kylmä- ja ilmastointilaitteiden teknologioiden kysyntä kasvaa rajusti maailmanlaajuisten rajoitusten tullessa käyttöön.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 21.4.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Martti Mölsä ps

Valiokunnan lausunto YmVL 9/2017 vp

jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos